

GROENINGERWACHT, Vlaamsgezinde strijdende beweging, ontstaan te Antwerpen in juli 1909, onder voorzitterschap van G.P.M. Roose.

Deze vereniging stelde zich tot doel de banden der broederlijkheid, die Vlaamse strijders buiten alle partijgeest moesten verbinden, nauwer aan te halen; te streven naar de Vlaamse rechten; te werken aan de zedelijke, stoffelijke en verstandelijke verbetering van het Vlaamse volk en te zorgen voor de onderlinge ontwikkeling van haar leden door hen op de hoogte te houden van de Vlaamse strijd op kunst-, taal- en economisch gebied. In augustus 1911 kreeg de vereniging afdelingen in Merksem, onder voorzitterschap van August Borms, met J. Hainaut als ondervoorzitter. In maart 1916 werd ook te Brussel een afdeling van de Groeningewacht gesticht met als leus „Ieder juk aan spaanderen”. H. Tanrez was voorzitter, W. Reinhard secretaris. In augustus 1915 kwam het Verbond van de Groeningewachten tot stand met, behalve in Antwerpen, afdelingen te Brussel, Halle, Tienen en Turnhout.

De Groeningewacht organiseerde allerhande meetings (o.a. op 7 oktober 1909), volksvergade-

ringen (o.a. voor de vernederlandsing van de Gentse universiteit op 26 september 1910), avonden met lectuur, zang en voordracht, kunstavonden (ten bate van de het werk der Vlamingen in het Walenland), een hulde-avond voor Peter Benoit (onder leiding van J. van Hoof). De vereniging richtte eveneens een propagandacomité op.

Bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog traden een groot aantal leden van de Groeningerwacht vrijwillig in het leger. Op 29 november 1914 riep Jozef van Wetteren, voorzitter van de Antwerpse groep, de vertrouwensmannen der zusterverenigingen van stad en omgeving voor de eerste maal bijeen. Van toen af werden om de veertien dagen vergaderingen gehouden, waarop dr. Borms steeds aanwezig was. Er werd gesproken over de algemene toestand, contact gezocht met geestverwanten in Vlaanderen. Er werd overwogen het orgaan van de Groeningerwacht Antwerpen Boven opnieuw te laten verschijnen. Ook zocht men middelen om de eis van zelfbestuur voor Vlaanderen op het vredescongres aan de orde te stellen.

Toen de Groeningerwacht zich inschakelde in de activistische politiek, kwam in de beweging zelf een reactie van de unionisten, waardoor een splitsing ontstond, o.a. in de Gentse tak: 185 leden gingen naar de Jong-Vlamingen, zodat Van Roy met 70 man overbleef.

L. Dosfel verdedigde de acties van de Groeningerwacht tegen de kritiek van de „patriottische puriteinen”: hij wees op de actieve taak die ze vervulden door het oprichten van strijdbonden, het verspreiden van vlugschriften en brochures (o.a. protestschriften van L. Augusteyns en Ad. Henderickx, een redevoering van L. Dosfel, *Het Herstel van België, Aan de Belgen, De Federatie en de Walen, De Vervlaamsching van de Gentsche Hoogeschool*), het beleggen van volksvergaderingen (Zelfbestuur in Vlaanderen, juli 1916; Vrij Vlaanderen in Vrij België, december 1916), het verzamelen van handtekeningen voor petitie's en gelden voor de strijd.

In 1934 had te Antwerpen de 25-jarige herdenking plaats van de oprichting van de Antwerpse Groeningerwacht.

LITERATUUR: L. Dosfel, *Verzameld Werk*, II-II (z.j.); - A.L. Faingnaert, *Verraad of zelfverdediging? Een schets van het Vlaamsch Aktivisme* (1930); - M. van de Velde, *Geschiedenis der Jong-Vlaamsche Beweging 1914-1918, van bewijsstukken voorzien* (1941).

MARCEL BOEY